Betreft: **Verkennende gespreksrondes nav verkiezingsuitslag**
Door: Willem Schoof (informateur / VGBK)
Verslag: Marie-Louise van Muijen (griffier)
Datum: 23 maart 2022

Proces

Doel van de eerste gespreksronde op donderdag 17 en vrijdag 18 maart, waarvoor Willem Schoof namens de grootste partij (VGBK) het voortouw genomen heeft, was 'informatie ophalen' bij de partijen die in de raad gekozen zijn.
De gespreksdeelnemers (twee per partij) is in de eerste gespreksronde gevraagd naar hun voorkeuren ten aanzien van een coalitie en naar eventuele (inhoudelijke) breekpunten. Bij aanvang van elk gesprek is de partijen verzocht voor de duur van de (in)formatie radio/sociale mediastilte te betrachten.

Op 22 maart vond een tweede gespreksronde plaats. De heer Schoof nodigde een aantal partijen uit voor een vervolggesprek om op een aantal punten verduidelijking te krijgen. Ook daarbij waren twee vertegenwoordigers per uitgenodigde fractie aanwezig.
De griffier heeft van elk gesprek een verslagje gemaakt dat – met goedkeuring van de gesprekspartners- als bijlage bij het advies van de informateur wordt gevoegd. De fracties kunnen daar bij de openbare bespreking in de raad op 30 maart gebruik van maken.

De informateur brengt in de raad van 30 maart 2022 advies uit over het proces en de voorkeursoptie om te komen tot coalitievorming. De raadsvergadering van 30 maart is de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling.

Eerste gespreksronde – in volgorde van gespreksplanning

Lokaal op 1: Johan Slöetjes en Jan van Veen

- Lokaal op 1 past bescheidenheid gegeven de verkiezingsuitslag, zo geven Johan en Jan aan.
- Zij hopen op een coalitie (en raad) waarin de leden respectvol met elkaars ideeën en meningen en met elkaar omgaan met oog voor het belang voor de hele gemeente.
- Voor de continuïteit ligt deelname van VGBK aan een college voor de hand. Daarnaast is deelname van de SGP – gezien de uitkomst van de verkiezingen- logisch, mits tot overeenstemming gekomen kan worden op mogelijk heikele dossiers. Daarnaast kan VVD en CDA gevraagd worden aan te sluiten. Daarmee ontstaat een coalitie die in ieder geval kan rekenen op een meerderheid: 7+5+3+3 =18. Wellicht past CU ook daarbij?(+2=20)
- Lokaal op 1 is bereid zo loyaal mogelijk te gedogen als een aantal voor de partij belangrijke punten geborgd wordt. De partij schuwt coalitiedeelname niet.
- Wonen is voor de partij een speerpunt. Grote zonneweides en grote windturbines zijn voor de fractie een no go.
- Toetsing van een concept-coalitieakkoord op haalbaarheid en uitvoerbaarheid door de ambtelijke organisatie ligt voor de hand; gesprekken voeren met maatschappelijke partners een aantal malen per jaar is altijd verstandig, dat hoeft niet per se voorafgaand aan het sluiten van een coalitieakkoord.
- Een formateur van buiten is niet nodig – de primaire verantwoordelijkheid ligt bij VGBK.

ChristenUnie: Ton van Dorp en Anthony Tom

- De ChristenUnie betreurt het verlies van de 3de zetel, maar is desondanks bereid verantwoordelijkheid te nemen.
- ChristenUnie ziet twee lijnen. Eerste van de overwinnaars VGBK, SGP en Leefbaar en de tweede voortzetting van stabiel college.

- De stabiliteit van een coalitie met een romp bestaande uit de verkiezingswinnaars VGBK, SGP, Leefbaar (7+5+4 = 16 +?) is voor de ChristenUnie ongewis en daardoor niet te verkiezen.
- Voorkeur van de ChristenUnie gaat uit naar een coalitie die op een stabiele basis kan rekenen: VGBK, SGP, VVD (7+5+3). Met de CU daarbij kan die rekenen op 17 zetels. Het CDA zou daarbij kunnen aansluiten mits dat voor iedereen in die coalitie aanvaardbaar is (+3 = 20).
- Stabiliteit zit 'm in het feit dat de partijen op elkaar ingespeeld zijn, elkaar kennen en ook kunnen bogen op bestuurlijk ervaren wethouders.
- De ChristenUnie heeft de ambitie aan een coalitie mee te doen en daarvoor een wethouder te leveren.
- De vorming van een coalitie mag niet leiden tot een uitbreiding van het aantal wethouders.
- In het formatieproces kan externe toetsing van voorgenomen afspraken op haalbaarheid en uitvoerbaarheid bij maatschappelijke partners een optie zijn; maar de sturing ligt nadrukkelijk bij de politiek.
- Er zijn voor de ChristenUnie geen breekpunten. Belangrijke dossiers zijn participatie / communicatie, jeugdzorg, wonen en duurzaamheid. Wat betreft de zondagsrust adviseert de CU daar niet aan te tornen en de huidige afspraken voort te zetten. De ChristenUnie verwacht van het nieuwe college een open (proactieve) houding en de bereidheid aan de voorkant raadsbrede meerderheden te zoeken.

D66: Bert Bening en Gert de Bruijne

- D66 geeft de voorkeur aan een zo progressief mogelijke coalitie dwz zonder Leefbaar en zonder SGP. De partij verwacht zelf geen rol in de coalitie te spelen.
- Het is volgens D66 verstandig in het proces van coalitievorming de optie om informatie van buiten te halen open te houden.
- Voor D66 belangrijke dossiers zijn: woningbouw, gelijke kansen, energietransitie, visie op landbouw en cultuurbehoud in de kernen. Gezien het belang van deze dossiers verwacht de partij dat daarop zo breed mogelijke meerderheden worden gezocht.

SGP: Jan Verburg en Erik Wassink

- De SGP geeft de voorkeur aan een zo stabiel mogelijke coalitie die op groot draagvlak kan rekenen: VGBK, VVD, SGP, CU en CDA (7+3+5+2+3 = 20) omdat -voor de opgaven die er liggen- we elkaar nodig hebben. Vanzelfsprekend kan de partij daar ook een wethouder voor leveren.
- Een stabiele coalitie is voor de SGP een coalitie die kan bogen op vertrouwen en bestuurlijke ervaring.
- Het is de moeite waard te verkennen of op belangrijke thema's (wonen) mogelijk raadsbreed slagen gemaakt kunnen worden. Dat is efficiënt en komt het draagvlak ten goede.
- In het proces om te komen tot een coalitieakkoord zou consultatie van buitenaf een optie kunnen zijn (check op uitvoerbaarheid); op de aanwezige kennis in het eigen het ambtelijk apparaat moet natuurlijk een beroep gedaan kunnen worden.
- Voor de SGP zijn er geen breekpunten vooraf. Wel heeft de partij een aantal dossiers hoog op de agenda staan, denk aan het terugdringen van eenzaamheid, en ook communicatie/dienstverlening, bouwen in en aan de kernen en behoud van zondagsrust.
- In het formatieproces zou een tweede persoon naast de huidige informateur toegevoegd kunnen worden – al was het maar om rekening te houden met uitval door ziekte.

VVD: Pascal Zuijderwijk en Ria Boere

- De VVD geeft de voorkeur aan een stabiel college dat kan bogen op bestuurlijke ervaring: VGBK, VVD, SGP, CU (7+3+5+2=17). Een variant zou kunnen zijn VGBK, VVD, SGP met CDA (7+3+5+3=18) in plaats van CU.

- Voor de VVD is voortzetting van het ingezette beleid (continuïteit) uitgangspunt. Het is niet wenselijk om op dossiers waar een raadsbesluit op genomen is terug te komen, denk aan de zondagsrust en ook het gemeentekantoor.
- De VVD is van mening dat de beoogde coalitiepartijen zelf, ondersteund door de kennis uit de ambtelijke organisatie, een realistisch akkoord op papier moeten kunnen zetten.
- Het zoeken naar raadsbrede samenwerking (bv op het dossier wonen) aan de voorkant voegt voor de partij niet vanzelf iets toe. Belangrijk is dat het college op een meerderheid gestoeld is en de portefeuillehouder de raad goed meeneemt.

Leefbaar Krimpenerwaard: Jeffrey van der Elst en Tjeerd de Wijs

- De lijsttrekker laat zich vanwege ziekte vervangen.
- Leefbaar Krimpenerwaard heeft een voorkeur voor een coalitie met zo min mogelijk partijen en zo groot mogelijke meerderheid. Leefbaar vertegenwoordigt als nieuwkomer met 4 zetels een grote groep kiezers en wil dat vertaald zien in coalitiedeelname.
- Een stabiel college is leidend. De partij wil daar ook met een wethouder aan bijdragen.
- Wat Leefbaar Krimpenerwaard betreft horen VGBK en Leefbaar tot de kern van een te vormen coalitie. De partij wil geen enkele partij op voorhand uitsluiten, maar maakt een voorbehoud ten aanzien van PK omdat ze die partij nog niet kent en nog geen oordeel heeft kunnen vormen.
- Leefbaar wil zich positief voor de Krimpenerwaard inzetten - in coalitie en/of raad.
- Het is belangrijk de optie om informatie van buiten te halen tijdens het formatieproces open te laten; of het nodig is kan verschillen per dossier.
- Als het raadsbreed afspraken maken (naast of los van een coalitieakkoord) op belangrijke dossiers kan helpen om snelheid te maken en draagvlak te vergroten dan moet dat zeker gebeuren. Dat is op energie transitie en wonen heel denkbaar.
- Voor Leefbaar Krimpenerwaard is handhaving van de zondagsopening een voorwaarde. Het huidige beleid daarop moet tenminste gecontinueerd worden. Er is geen breekpunt voor de partij op het toelaten van vluchtelingen; er is ruimte voor het bieden van noodhulp.
- Leefbaar ziet graag dat in een coalitieakkoord afspraken gemaakt worden op wonen, energie, mobiliteit, veiligheid en leefbaarheid.
- Wat de partij betreft kan Willem ook in de formatie het voortouw nemen.

Pro Krimpenerwaard: Ad Struijs en Erik de Laet

- Op grond van de verkiezingsuitslag ligt een college bestaande uit VGBK, SGP, Leefbaar Krimpenerwaard en Pro Krimpenerwaard (7+5+4+3=18) voor de hand. Daarmee wordt de uitspraak van de kiezer recht gedaan.
- Bij de coalitiebesprekingen neemt Pro Krimpenerwaard zijn eigen verkiezingsprogramma tot uitgangspunt en verder is het een kwestie van geven en nemen. Na jarenlange oppositie wil de partij in een coalitie aan de knoppen meedraaien. Op die manier kan een bijdrage geleverd worden aan totstandkoming van goed bestuur en ook – gegeven de kwaliteit in de fractie- aan het meedenken met en controle op dit bestuur.
- Wat Pro Krimpenerwaard betreft mogen afspraken rond de zondagsrust niet worden teruggedraaid. Het huidige beleid -waarin maatwerk per kern mogelijk is- moet op zijn minst worden gecontinueerd.
- De kwaliteit en acceptatie op een dossier als wonen kan vooruit geholpen worden met een raadsbrede aanpak. Op grond van de verkiezingsprogramma's moet het mogelijk zijn elkaar te vinden op hoofdlijnen in dit dossier zo schat PK in. Pro Krimpenerwaard wil in zo'n raadsbrede aanpak ook inwoners betrekken.
- Er liggen veel grote opgaven waarbij een frisse en onafhankelijke blik van buiten kan helpen. Afhankelijk van het onderwerp kan een beroep worden gedaan op externe deskundigheid mede omdat het zo lijkt te zijn dat deze intern niet aanwezig is.

CDA: Irma Bultman en Marc Advocaat

- Het CDA heeft een voorkeur voor een coalitie bestaande uit VGBK, SGP, VVD en CDA (7+5+3+3=18) – dat levert een stabiele meerderheidscoalitie met zo min mogelijk partijen.

- Uitbreiding met de Christen Unie is mogelijk, maar niet nodig voor een meederheid.
- Verwachte stabiliteit is een belangrijk criterium bij de vorming van een coalitie. Wat Leefbaar Krimpenerwaard daaraan kan bijdragen is nu nog ongewis; er zijn ook programmatisch wel grote verschillen vandaar de eerste voorkeursoptie met VGBK, SGP, VVD en CDA.
- Externe toetsing op voorgenomen afspraken in een coalitieakkoord moet een optie kunnen zijn in het formatieproces; of het nodig is moet blijken.
- Bij de aanpak van grote belangrijke opgaven streeft het CDA naar zo groot mogelijk draagvlak bij alle partijen in de raad. Een raadsbrede aanpak kan het proces naar besluitvorming versnellen.
- Er zijn geen breekpunten wat het CDA betreft – op de inhoud kunnen de partijen elkaar met geven en nemen vinden. Belangrijke dossiers zijn voor het CDA: woningbouw, duurzaamheid, zorg en dienstverlening.

PvdA/GroenLinks: Sandro Kovačić en Bart van Ree

- Een college bestaande uit VGBK, SGP, VVD en CDA (7+5+3+3 = 18) ligt volgens de PvdA/GroenLinks voor de hand.
- Voorstelbaar is dat gekozen wordt voor de ChristenUnie ipv het CDA (=17). Maar: ook met de PvdA/GroenLinks kan een meerderheid van 17 zetels gerealiseerd worden. Daarmee zou het college een minder christelijk, maar meer inclusief profiel krijgen hetgeen een aanzienlijk deel van de kiezers aanspreekt.
- De PvdA/GroenLinks is bereid tot collegedeelname.
- In het proces om te komen tot afspraken op verschillende dossiers voor een coalitieakkoord zou de PvdA/GroenLinks zeker maatschappelijke organisaties betrekken; denk aan woningcorporaties bij het maken van afspraken over wonen, welzijnsinstellingen op zorg etc. De partij hoopt dat in het proces tijd genomen wordt eerst samen de vraagstelling/opgave helder te krijgen. Met een onderbouwde analyse van de problematiek kan het debat over mogelijke oplossingen effectiever gevoerd worden.
- Voor PvdA/GroenLinks zijn wonen, sociaal domein en energietransitie belangrijke dossiers. Het zoeken naar raadsbrede steun aan de voorkant kan daarbij een goede werkwijze zijn (stijl werkgroep energietransitie). Geen voorstander van raadsbreed akkoord.
- Voor de partij zou het starten van een lobby voor een nieuwe autobrug een breekpunt zijn. Verbeteren van de mobiliteit (fiets, ov) is belangrijk maar een nieuwe autobrug gaat te ver. De partij wil voorts geen bezuinigingen op de minima.
- Met de nadruk op betaalbare woningbouw, duurzaamheid, bescherming van bestaanszekerheid van sociaal zwakkeren beoogt de partij een sociaal en groen tintje aan een coalitie te geven.

VGBK: Pascal van der Hek en Wisja Pannekoek

- VGBK heeft een voorkeur voor een meerderheidscoalitie met een stabiele en bewezen betrouwbare bestuursstijl.
- Dat betekent in ieder geval: VGBK, SGP en VVD (7+5+3=15) aangevuld met CDA (+3=18), óf aangevuld met CU (+2=17). Een coalitie waaraan zowel SGP, CDA en CU deelnemen is voor VGBK niet wenselijk.
- VGBK wil partijen niet op voorhand uitsluiten, maar ziet dat het schuurt met PK. Leefbaar Krimpenerwaard is nog te onbekend.
- In het coalitieproces wordt, wat VGBK betreft, een beroep gedaan op kennis aanwezig in de ambtelijke organisatie; daarnaast kan het nodig of wenselijk zijn een beroep te doen op externe kennis of een frisse blik van buiten.
- De partij wordt niet warm van het (vooraf of vroegtijdig) zoeken naar raadsbrede samenwerking op belangrijke dossiers. Een coalitie die steunt op een meerderheid volstaat voor VGBK.
- VGBK wil niet tornen aan gemaakte afspraken rond winkelsluiting en gemeentekantoor. Het huidige beleid wordt gecontinueerd en genomen raadsbesluiten worden gerespecteerd.
- Voor VGBK is financiële stabiliteit een belangrijk uitganspunt. In de formatie zal de verdeling van (financiële) middelen (over bv wonen, energie, duurzaamheid, jeugdzorg, WMO) een belangrijk onderwerp zijn voor de partij.

Tweede gespreksronde – met VGBK, SGP, VVD en CDA
De uitkomst van de eerste ronde gaf de informateur aanleiding vier partijen uit te nodigen voor een vervolggesprek en hen vier vragen voor te leggen.
De keuze voor deze vier partijen kwam uit de eerste gespreksronde als meest haalbare naar voren omdat deze kan rekenen op een stabiele meerderheid.

Bij de tweede gespreksronde waren aanwezig namens VGBK Pascal van der Hek en Wisja Pannekoek, namens SGP Jan Verburg en Erik Wassink, namens VVD Pascal Zuijderwijk en Heleen Vogel en namens het CDA Irma Bultman en Marc Advocaat.

Is het een juiste constatering dat genomen raadsbesluiten gerespecteerd/uitgevoerd worden?
Alle vier partijen zijn het daarmee eens en vinden het logisch dat democratisch genomen besluiten gerespecteerd worden.

Is het een juiste constatering dat wordt voortgebouwd op het huidige beleid?
Alle vier partijen vinden dat verder gebouwd moet worden op de lijnen die ingezet zijn.
Ingezet wordt op de continuïteit van bestuur; vanzelfsprekend komt een nieuwe coalitie met nieuw beleid waarin uitwerking, aanscherping of versnelling plaatsvindt, maar gemaakte afspraken worden niet opzij gezet.

Is het een juiste constatering dat belangrijke thema's raadsbreed, bv analoog aan de werkwijze van de werkgroep RES opgepakt kunnen worden?
Het CDA staat hier positief tegenover: op een beperkt aantal thema's is het positief om aan de voorkant visie te ontwikkelen. Dat stimuleert het wij-gevoel dat voor de aanpak van moeilijke opgaven nodig is. Het sluiten van een raadsakkoord is praktisch onhaalbaar denkt het CDA, maar er zijn verschillende vormen van samenwerking en raadsbrede draagvlakvorming mogelijk die het verkennen waard zijn.
De VVD is bevreesd dat de rol van de wethouder daarmee vervaagt. De partij wil de wethouders in positie zetten; zij moeten verantwoording afleggen in en aan de raad. Daarom voelt de partij niet voor het sluiten van een raadsakkoord. Zoeken naar raadsbreed draagvlak is voor de partij onderdeel van het reguliere politieke proces.
De SGP ziet als praktisch voordeel dat de informatiestroom raadsbreed voor alle partijen gelijk georganiseerd kan worden. Nadeel kan zijn dat met raadsbrede samenwerking het debat uit de raad gehaald wordt. Afgewogen moet worden of de veronderstelde versnelling in de besluitvorming dat waard is. Voor de SGP is een te verkennen vraag of raadsbrede samenwerking haalbaar is en op welke onderdelen dan?
VGBK loopt niet warm voor het zoeken naar raadsbrede samenwerking op een aantal dossiers aan de voorkant. Partijen in de raad kunnen zich bij voorstellen van de coalitie aansluiten of niet; het debat daarover kan in de raad gevoerd worden.

Wat is het standpunt om in het vervolg van het formatieproces een tweede persoon naast de formateur toe te voegen?
De SGP stelt voor een tweede persoon toe te voegen vanuit praktische overwegingen; mocht de formateur ziek worden bijvoorbeeld dan is de continuïteit geborgd. Het is ook denkbaar dat een tweede persoon een specifiek onderdeel in het vervolgproces voor zijn/haar rekening neemt.
Voor de VGBK is één formateur voldoende, maar een tweede toevoegen stuit niet op bezwaar zolang het geen formateur 'van buiten' is. Het moet iemand zijn die weet wat er speelt.
Het CDA ziet wel voordelen in een formatie-duo dat onderling kan sparren en elkaar daarmee kan versterken/scherpen.
Als het ingegeven is vanuit praktische overwegingen dan kan de VVD zich vinden in de suggestie een tweede persoon toe te voegen.